

Verksamhetsberättelse 2018

Valnämnden

INNEHÅLL

Förvaltningschefens/nämndansvarig tjänstepersons bedömning och analys	3
Väsentliga händelser och utveckling av verksamheten	3
Framåtblick	3
Uppföljning av nämndens basuppdrag, utmaningar och indikatorer	4
Indikatorer	5
Uppföljning av den politiska viljeinriktningen	6
Nämndens mål	6
Nämndens analys och bedömning	7
Strategiska utvecklingsuppdrag	8
Ekonomi	9
Driftsammandrag	9
Analys och kommentar	9

Förvaltningschefens/nämndansvarig tjänstepersons bedömning och analys

Väsentliga händelser och utveckling av verksamheten

Den 9 september 2018 genomfördes val till riksdag, kommun och landsting i Linköpings kommun i enlighet med nämndens uppdrag. Valnämnden ansvarade för att det utsågs och utbildades ca 750 röstmottagare som kunde bemanna de 99 vallokalerna på valdagen samt de 17 förtidsröstningsställena under förtidsröstningen den 22 augusti till och med den 9 september. Nämnden höll i den preliminära rösträkningen på valkvällen söndagen den 9 september samt på onsdagen den 12 september. Valet bedöms ha genomförts på ett rättssäkert sätt och inga överklaganden har inkommit som gäller Linköpings kommun. Valdeltagandet ökade jämfört med föregående val, vilket är i linje med den politiska viljeinriktningen.

När det gäller utveckling av verksamheten så har ett viktigt mål varit att få till en personellt större valorganisation samt en tydlig rollfördelning inom denna så att fler kan dela på de olika ansvarsuppgifter som valet medför. Detta för att göra hela valprocessen mindre sårbar och mer effektiv. Nämnden har tidigare påtalat behovet av mer personal till valkansliet och fick 2017 medel för en valadministratör som arbetat heltid med valförberedelserna från och med årsskiftet 2017/2018. Från och med maj har ytterligare en heltidstjänst samt en halvtidstjänst avsatts från kommunkansliet för att vara delaktiga i valarbetet. I samband med att allt valmaterial började anlända behövdes ytterligare personalförstärkning i form av en valvaktmästare.

Nya tendenser som kan noteras jämfört med tidigare val, vilket får konsekvenser både för den verksamhetsmässiga och personella planeringen, är antalet uppdrag för de ambulerande röstmottagarna som ökade markant. Förtidsröstningen fortsatte liksom tidigare att öka, men nytt för detta val var att fler personer också förtidsröstade på själva valdagen i stället för att gå till sin vallokal. Säkerheten förstärktes utifrån den risk- och sårbarhetsanalys som togs fram, vilket genererade en mer omfattande bevakning i samband med transport, räkning och förvaring av röster.

Framåtblick

Det finns, liksom tidigare, fortfarande behov av att prioritera genomförandet av val i högre grad. Den organisation och de arbetssätt som tagits fram under 2017 och 2018 behöver fortsätta att implementeras och utvecklas, men framförallt behöver kontinuitet och långsiktighet över tid uppnås. Detta för att valorganisationen ska kunna behålla den utarbetade kompetensen och minska sårbarheten. Behovet av personella och ekonomiska resurser kommer även fortsättningsvis att öka med tanke på bland annat säkerhet, befolkningsutveckling och förändringar av vallagen. För att möta detta behov behövs ett mer strukturerat arbete när det gäller målstyrning, budget och internkontroll för valnämnden, satsningar på digitalisering, ytterligare modernisering av arbetssätt samt nya lokaler för förvaring av valmaterial.

Inför Europaparlamentsvalet 2019 har ytterligare förändringar i vallagen gjorts som medför ökade kostnader. En utmaning inför 2019 är även valnämndens mål om att verka för högre valdeltagande då Europaparlamentsvalet såväl i Linköping som i Sverige och Europa tenderar att ha ett lågt deltagande.

Uppföljning av nämndens basuppdrag, utmaningar och indikatorer

Valnämnden ska enligt Linköpings kommuns reglemente genomföra val i enlighet med bestämmelserna i vallagen, kommunallagen, folkomröstningslagen, lagen om kommunala folkomröstningar samt övriga till området hörande lagar, förordningar och föreskrifter.

Nämnden ansvarar för att allmänna val till riksdag, landstings- och kommunfullmäktige genomförs vart fjärde år. Nämnden ansvarar också för valet till Europaparlamentet som hålls vart femte år, samt för folkomröstningar och eventuella extra val. Valnämnden ska bland annat utse och utbilda röstmottagare, se till att det finns vallokaler och ansvara för förtidsröstningen i kommunen. Nämnden ansvarar också för den preliminära räkningen av rösterna dels på valkvällen och under onsdagen och eventuellt torsdagen, veckan efter valdagen. Valen ska genomföras på ett rättssäkert sätt.

Den 9 september 2018 genomfördes val till riksdag, kommun och landsting i Linköpings kommun i enlighet med nämndens uppdrag. Valnämnden ansvarade för att det utsågs och utbildades ca 750 röstmottagare som kunde bemanna de 99 vallokalerna på valdagen samt de 17 förtidsröstningsställena under förtidsröstningen den 22 augusti till och med den 9 september. Nämnden höll i den preliminära rösträkningen på valkvällen söndagen den 9 september samt på onsdagen den 12 september. Valet bedöms ha genomförts på ett rättssäkert sätt och inga överklaganden har inkommit som gäller Linköpings kommun. Valdeltagandet ökade jämfört med föregående val, vilket är i linje med valnämndens mål och den politiska viljeinriktningen.

Valnämnden ser, i likhet med tidigare, fortfarande behov av att genomförandet av val måste prioriteras i högre grad. Den organisation och de arbetsätt som utvecklats under år 2017/2018 behöver fortsatt implementeras, men framförallt behöver kontinuitet och långsiktighet över tid uppnås. Detta för att valorganisationen ska kunna behålla den upparbetade kompetensen och minska sårbarheten. Behovet av personella och ekonomiska resurser kommer även fortsättningsvis att öka med tanke på bland annat säkerhet, befolkningsutveckling och justeringar i valsystemet. För att möta detta behov behövs ett mer strukturerat arbete när det gäller målstyrning, budget och internkontroll för valnämnden, satsningar på digitalisering, ytterligare modernisering av arbetsätt samt nya lokaler för förvaring av valmaterial.

Ytterligare en utmaning inför kommande riksdag-, kommun och landstingsval är att öka eller bibehålla det höga valdeltagande samt att göra deltagandet mer jämlikt. Även om valdeltagandet i Sverige och Linköping är högt ur ett internationellt perspektiv skiljer sig valdeltagandet mellan olika geografiska områden. Så är fallet även i Linköpings kommun. Nämnden har för avsikt att arbeta vidare med lämpliga åtgärdsförslag för att nå den ambitionen, vilket också går i linje med den politiska viljeinriktningen.

Indikatorer

Kommunfullmäktige har inte beslutat om indikatorer för valnämndens verksamhet under budgetperioden. Nämnden har inte heller beslutat om några övriga indikatorer i internbudgeten.

Uppföljning av den politiska viljeinriktningen

Nämndens mål

Valnämndens viljeinriktning är att de allmänna valen ska genomföras med högre valdeltagande än förra gången och indikator för detta är andel röstande. 2014 var valdeltagandet i Linköpings kommun till riksdagen 88,02 % medan det 2018 var 89,20 %. Detta kan jämföras med valdeltagandet i riket på 87,18 %.

Nämndens analys och bedömning

Den 9 september 2018 genomfördes val till riksdag, kommun och landsting, vilket innebär att valnämndens och valkansliets arbete intensifierades avsevärt. Senare delen av 2017 samt tiden fram till valdagen ägnades åt förberedelser inför valet. Under resterande del av 2018 har valprocessen utvärderats och analyserats. Utifrån detta har förbättringsförslag tagits fram som kommer att implementeras i och med Europaparlamentsvalet 2019.

För att göra hela valprocessen mindre sårbar och mer effektiv har ett viktigt mål varit att få till en personellt större valorganisation samt en tydlig rollfördelning så att fler kan dela på de olika ansvarsuppgifter som valet medför. Nämnden har tidigare påtalat behovet av mer personal till valkansliet och fick 2017 medel för en valadministratör som arbetat heltid med valförberedelserna från och med årsskiftet 2017/2018. Från och med maj har ytterligare en heltidstjänst samt en halvtidstjänst avsatts från kommunkansliet för att vara delaktiga i valarbetet. I samband med att allt valmaterial började anlända behövdes ytterligare personalförstärkning i form av en valvaktmästare.

Nya tendenser som kan noteras jämfört med tidigare val, som får konsekvenser både för den verksamhetsmässiga och personella planeringen, är ökningen av antalet uppdrag som gäller ambulering av röstmottagare. Förtidsröstningen fortsatte liksom tidigare att öka, men nytt för detta val var att fler personer också förtidsröstade på själva valdagen i stället för att gå till sin vallokal. Säkerheten förstärktes utifrån den risk- och sårbarhetsanalys som togs fram, vilket genererade en mer omfattande bevakning i samband med transport, räkning och förvaring av röster.

Valnämnden höjde ambitionsnivån när det gällde information och kommunikation inför valet 2018. Utöver tidningsannonsering och information på webbplatsen linkoping.se, satsade nämnden på att ta fram informationsfilmer som visades i matvarubutiker samt spreds i sociala medier.

Sammanfattningsvis så genomfördes valet 2018 enligt den planering som utarbetats och utan större incidenter eller störningar. Valdeltagandet i valet till riksdagen ökade med 1,17 procentenheter jämfört med valet till riksdagen 2014 varför valnämndens uppdrag måste anses vara utfört och målet uppnått.

Förutom den utvärdering som valnämnden och valkansliet gjort har även en enkät skickats ut till alla som arbetade i vallokalerna under valdagen, samt till de som arbetade i förtidsröstningen. Enkäten nådde 702 och av dessa svarade 542 personer, vilket ger en svarsandel på 77,2 %. Utvärderingen visar att de svarande i huvudsak är positiva till hur valarbetet fungerade.

De förbättringsförslag som framkom gäller framförallt förtidsröstnings- och vallokalernas beskaffenhet, önskemål om tidigare leverans av förtidsröster på valdagen samt synpunkter på utbildningen inför uppdraget som röstmottagare. Dessa förslag och synpunkter kommer att beaktas i arbetet med att förbereda Europaparlamentsvalet som äger rum den 26 maj 2019.

Strategiska utvecklingsuppdrag

De kommunövergripande strategiska utvecklingsuppdragen är generellt svåra att applicera på valnämndens verksamhet. I linje med det strategiska utvecklingsuppdraget när det gäller digitalisering kan dock nämnas att det valadministrativa systemet, Kaskelot, som köptes in 2017 nu har använts i en hel valprocess, vilket inneburit en påtaglig effektivitets- och kvalitetshöjning. Ambitioner finns att på sikt utveckla en koppling mellan valadministrationssystemet och löneutbetalningssystemet. Valnämnden gjorde det även möjligt för samtliga förtidsröstningsställen att kunna skriva ut dubblettröstkort med hjälp av en dator och skrivare för att ge ökad service till väljarna.

Några nämnds specifika uppdrag har inte tilldelats valnämnden i budget 2018 med plan för 2019-2021.

Ekonomi

Driftsammandrag

Driftsammandrag, netto tkr	Bokslut 2018	Budget 2018	Avvikelse/ resultat	Bokslut 2017	Bokslut 2016
Verksamhet					
Valnämnden	3 821	3 289	-532	276	88
				0	0
Summa nettokostnader, tkr	3 821	3 289	-532	276	88
<i>varav kostnader</i>	<i>6 795</i>	<i>6 699</i>	<i>-96</i>	<i>276</i>	<i>88</i>
<i>varav intäkter</i>	<i>2 974</i>	<i>3 410</i>	<i>436</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

Analys och kommentar

Valnämnden har en avvikelse på -532 tkr jämfört med budget, vilket delvis beror på minskade intäkter i form av statsbidrag på -436 tkr samt ökade kostnader. De ökade kostnaderna beror bland annat på en utökning av antalet valdistrikt, skärpningar i vallagen som innebar obligatorisk utbildning för röstmottagare, ökat fokus på säkerhet samt större personalbehov än förväntat.

Nedan följer en mer detaljerad redovisning av vad de ökade kostnaderna kan härledas till:

- Antalet valdistrikt utökades från 95 till 99 inför valet 2018, då antalet röstberättigade har ökat i kommunen. Det medför i sin tur en hantering av större volymer av röstmottagare, lokaler, utbildningar, material och övrig utrustning.
- Skärpningar i vallagen som innebar högre krav på tillgänglighet i samtliga röstnings- och vallokaler. Krav på att samtliga 750 röstmottagare skulle utbildas, inte bara ordförande och vice ordförande. En annan förändring var att minst två röstmottagare måste vara närvarande i förtidsröstningslokal vid förtidsröstning, vilket innebar att fler röstmottagare behövde rekryteras.
- En stor del av befintligt valmaterial så som valskärmar, valsedelställ och skyltar behövde förnyas eller uppdateras.
- Den ökande förtidsröstningen innebar tidsfördröjningar vid sammanräkningen i valdistrikten och mottagningen i stadshuset under valkvällen samt bidrog till att den sorteringsprocess som pågår under förtidsröstningen blev mer omfattande än tidigare. Detta krävde både personalförstärkningar samt omfattande övertidsarbete för ordinarie personal.
- Större säkerhetsfokus i och med oron i omvärlden, risken för valfusk, desinformation samt störningar av valprocessen. Detta innebar att bevakningsföretag anlätades i högre utsträckning än tidigare vid hantering och förvaring av röster. Valmyndigheten förordade även att en risk- och sårbarhetsanalys skulle tas fram, vilket också gjordes.

Resultat för 2018 indikerar att det finns en risk för att även internbudget 2019 med nuvarande ram kommer att överskridas. Förutom de nödvändiga åtgärder som vidtogs 2018 har ytterligare skärpningar i vallagen gjorts inför Europaparlamentsvalet 2019 som medför ökade kostnader. Under 2019 kommer arbetet med utvärdering fortgå av 2018 års allmänna val till riksdag, kommun- och landstingsfullmäktige samt fortsatt planering och genomförande av val till Europaparlamentet den 26 maj 2019.